

HAVZA MESLEK YÜKSEKOKULU

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMI

ISG 209 – Sosyal Güvenlik

Öğr. Gör. Dr. Cihan YAYLACI

GİRİŞ

ISG 209 – SOSYAL GÜVENLİK

Hafta-2

2. SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNUN TARİHÇESİ

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Kaynaklar

Konuya özgü kavramlar

Sosyal sigortalar: Kısa ve uzun vadeli sigorta kollarını ifade eder.

Kısa vadeli sigorta kolları: İş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık sigortası kollarıdır.

Uzun vadeli sigorta kolları: Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kollarıdır.

Sigortalı: Kısa ve/veya uzun vadeli sigorta kolları bakımından adına prim ödenmesi gereken veya kendi adına prim ödemesi gereken kişidir.

Genel sağlık sigortası: Kişilerin öncelikle sağlıklarının korunmasını, sağlık riskleri ile karşılaşmaları halinde ise oluşan harcamaların finansmanını sağlayan sigortadır.

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Eski Çağ

Eski Avcı Kabilelerinde Sosyal Yaşam

M.Ö. Sosyal Yaşam

Mısır,

Yunan,

Eski Roma,

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Endüstri Öncesi

- Yardım Sandıkları,
- Dinsel Nitelikli Hayır Kurumları,

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

SANAYİ DEVRİMİ SONRASI:

- Zenginleşen Ticari Burjuvazi,
- Bilimsel Çalışmalar,
- Makinenin İcadı,
- **Çalışma Koşulları,**

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

- Sanayi Devrimi: İngiltere’de yaşanmıştır,
- Almanya: Sosyal Sigorta Sisteminin Öncüsü **Bismarck**

‘Modern Sosyal Güvenlik Uygulamaları’

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Batı Avrupa'da sosyal güvenlik sisteminin gelişimi:

- A. Klasik dönem
- B. Birinci Dünya Savaşı Sonrası Dönem

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Klasik dönemde çözüm arayışları:

Kişisel yardım,

İşverenin sorumluluğu,

Karşılıklı yardım,

Dünyada Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Birinci Dünya Savaşı Sonrası Dönem:

Modern sosyal güvenliğin temeli

William BEVERIDGE'nin başkanlığında bakanlararası bir komitenin İngiliz Hükümetine hazırladığı 'BEVERIDGE RAPORU'dur

BEVERIDGE RAPORU

Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu:

- Sanayileşme sürecine girmemiş,
- İşçi sınıfı oluşmamış,
- Aile yapısı koruyucu işlevini sürdürmüş,
- Sınırlı ve dağınık sosyal koruma önlemleri,
- Modern sosyal güvenlik sistemine dönüşememiş,

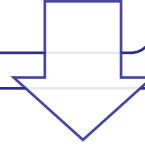
Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Sosyal Güvenlik Uygulamaları:

1. Aile içi yardımlaşma,
2. Dinsel yardım,
3. Meslek kuruluşlar,

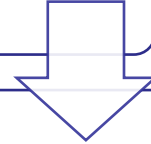
Lonca: el sanatları ile uğraşanlara ait meslek örgütleri,

Orta Sandığı Veya Teavün Sandığı

1865 Dilaver Paşa Nizamnamesi

1869 Maadin Nizamnamesi

1877 Mecelle Kanunu (İlk medeni kanun)

Cumhuriyet sonrası dönem:

1921 yılı 151 sayılı Ereğli Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun

İhtiyat Ve Teavün Sandıkları -> Amele Birliği

1921 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu : Hak ve özgürlüklere yer verilmemiştir,

1924 Anayasası: Sosyal hak ve özgürlükler ile siyasi hak ve özgürlüklerden bahsedilmemiş,

Cumhuriyet sonrası dönem:

1936'de 3008 Sayılı İş Kanunu

1938'de Emlak ve Eytam Bankası Memurları Tekaüt Sandığı,

T.C. Merkez Bankası Memurları Tekaüt Sandığı,

Devlet Hava Yolları Umum Müdürlüğü Memur ve Müstahdemleri Tekaüt Sandığı,

27.06.1945 tarihli ve 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu,

16.07.1945 tarihinde 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu ,

01.01.1946 tarihinde yürürlüğe girmesiyle İşçi Sigortaları Kurumu kurulmuştur,

1950 yılında 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanunu,

1951'de 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu,

1957'de de 6900 sayılı Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortası Kanunu,

Cumhuriyet sonrası dönem:

1961 Anayasası'nın 48. Maddesinde,

- Herkesin Sosyal Güvenlik Hakkına Sahip Olduğu Belirtilmiştir.

1982 Anayasası'nın 60. Maddesinde,

- Herkes, Sosyal Güvenlik Hakkına Sahiptir. Devlet, Bu Güvenliği Sağlayacak Gerekli Tedbirleri Alır Ve Teşkilatı Kurar.

Kurumun görevleri, 5502 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde belirlenmiş,

- 1) Sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına alacak,
- 2) Ulusal kalkınma strateji ve politikaları ile yıllık uygulama programlarını dikkate alarak sosyal güvenlik politikalarını uygulamak,
- 3) Bu politikaların geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak,
- 4) Hizmet sunduğu gerçek ve tüzel kişileri hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmek,
- 5) Haklarının kullanılmasını ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesini kolaylaştırmak,
- 6) Sosyal güvenliğe ilişkin konularda; uluslararası gelişmeleri izlemek,
- 7) Avrupa Birliği ve Uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapmak,

Kısa vadeli sigorta kolları kapsamında sigortalılarımıza ve hak sahiplerine;

1. Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi,
2. Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması,
3. İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine, gelir bağlanması,
4. Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi,
5. Hastalık ve analık sigortasından sigortalıya hastalık veya analık hallerine bağlı olarak ortaya çıkan iş göremezlik süresince, günlük geçici iş göremezlik ödeneği,
6. Analık sigortası kapsamında emzirme ödeneği,
7. Cenaze Ödeneği,
8. Askerlik ve doğum borçlanması hakları,

Uzun vadeli sigorta kolları kapsamında;

1. Malullük sigortası kapsamında malullük aylığı,
2. Yaşlılık sigortası kapsamında yaşlılık aylığı ve toptan ödeme,
3. Ölüm sigortası kapsamında ölüm aylığı, ölüm toptan ödemesi ve aylık almakta olan kız çocuklarına evlenme ödeneği ile cenaze ödeneği verilmesi,

Genel sağlık sigortası kapsamında ise;

1. Genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere finansmanı sağlanan tıbbî ürün ve hizmetlerinin verilmesi,
2. Genel sağlık sigortalıları ile hak sahiplerinin hastalıklardan korunması amacıyla ilgili kamu idareleriyle kişisel koruyucu sağlık hizmetleri politikalarının tespitine ve etkin bir şekilde uygulanmasına katkı sağlanması,
3. Genel sağlık sigortalıları ile hak sahiplerini ve işverenleri genel sağlık sigortası mevzuatından doğan hakları ve ödevleri konusunda her türlü iletişim araçları ile bilgilendirilmesi,

KAYNAKLAR

Sosyal Güvenlik, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2013

Sosyal Güvenliğin Tarihsel Gelişimi, Prof, Dr. Sait DİLİK,

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/451/5084.pdf>

Sosyal Güvenlik Kavramı Ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi, Cemal Hüseyin

Güvercin, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt 57, Sayı 2, 2004

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/kurumumuz/tarihce/tarihce>

